

KADOC- nieuwsbrief

2010/6

2010/6

Inhoud / 4 LIAS, Leuvens Integraal Archiveringssysteem, uit de startblokken / 11 In de bres voor parochiearchieven. Ondersteuning en begeleiding / 16 De zusters Kindsheid Jesu, 1835-2010. Een groepsportret /

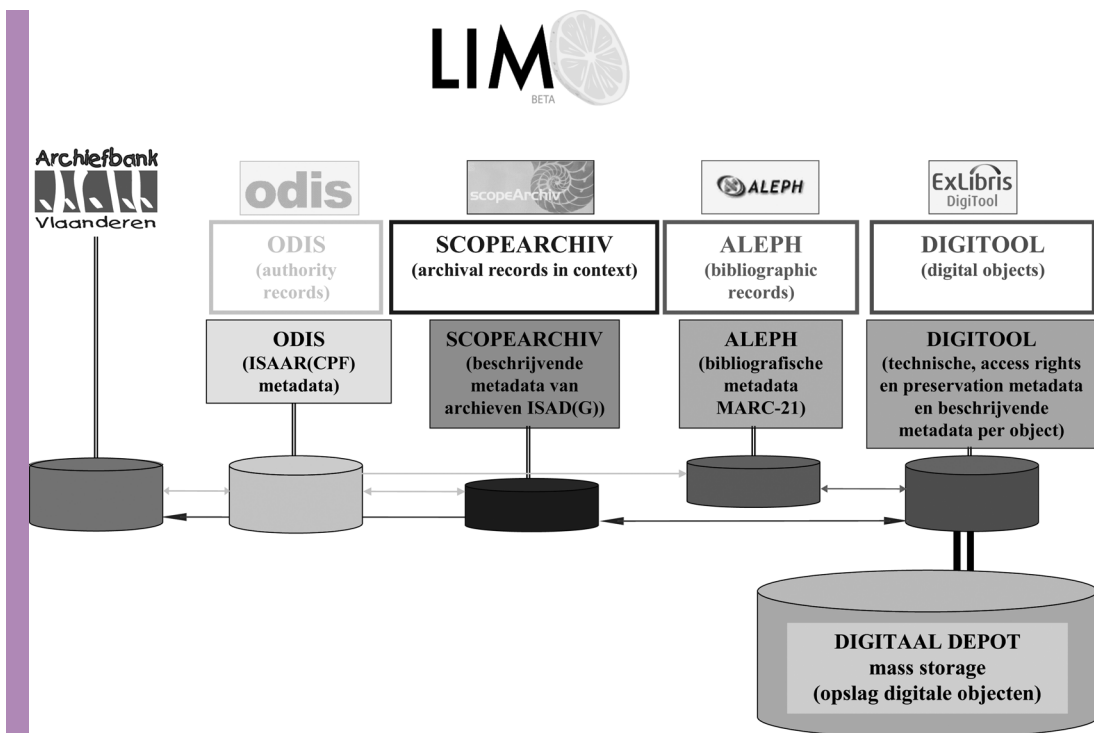
Blz. 3: Op vrijdag 22 oktober organiseerde KADOC in Leuven een studiedag over de tekeningen- en plannen- collecties van de Sint-Lucas-school Gent en van het glazeniersatelier Capronnier. Aansluitend werd LIAS voor de eerste maal aan een ruimer publiek gepresenteerd.

LIAS, Leuvens Integraal Archiveringssysteem, uit de startblokken

Luc Schokkaert

De massale productie van digitale objecten (tekstbestanden, e-mails, websites, gegevensbanken enzovoort) stelt de archivaris, tot dusver vooral vertrouwd met papieren archieven, voor een reusachtige uitdaging. Selectie, beschrijving, duurzame bewaring en raadpleging van digitale bestanden met respect voor hun authenticiteit en integriteit vragen om doorgedreven technische oplossingen die eveneens rekening houden met de archiefbeginselen. Als antwoord op deze uitdaging ontwikkelde de K.U.Leuven LIAS, een archiefbeheersysteem annex digitaal depot dat het resultaat is van een samenwerkingsverband tussen de Faculteit Godgeleerdheid, ICTS, KADOC, LIBIS, Universiteitsarchief en Universiteitsbibliotheek. LIAS, voor een ruimer publiek gepresenteerd op 22 oktober 2010, maakt het mogelijk papieren en digitale archieven op een professionele wijze te ordenen, te beschrijven en te beheren en ze veilig en duurzaam te bewaren. Digitale archieven van personen en verenigingen, digitaal beeldmateriaal, e-books, e-periodieken en e-thesissen kunnen in deze omgeving worden bewaard en geraadpleegd. Het grootschalige en krachtige systeem koppelt een aantal databanken en uiterst geavanceerde software voor bewaring, beheer, beschrijving en raadpleging van archiefdocumenten. Dat daarbij alle relevante internationale standaarden (o.a. OAIS, ISADG, ISAAR(CPF), EAD) worden geïntegreerd, maakt het tot een toekomstgericht samenwerkingsverband dat openstaat voor toetreding van andere partners.

LIAS biedt talrijke diensten en voordelen aan diverse categorieën van gebruikers van dit systeem: aan de archiefvormer, aan de archivaris, de bibliothecaris of aan andere erfgoedbeheerders, aan de archiefstelselbeheerder, aan de onderzoeker en aan het bredere publiek.

Schema van de configuratie van LIAS.

De archiefvormer Archiefvormers kunnen al jaren bij diverse archiefinstellingen terecht met hun papieren archief. Dat wordt in samenspraak met de archiefinstellingen voor hen geordend en beschreven. De bewaring van het fragiele medium ‘papier’ vraagt grote zorg, aangepast verpakkingsmateriaal en een geklimatiseerde omgeving.

Heel andere problemen stellen zich bij digitaal archief. Op de servers en op andere opslagmedia van organisaties bevinden zich honderden mega- en gigabytes gegevens, al dan niet geordend in folders, in diverse formaten, soms gemaakt met softwareprogramma's die niet meer bestaan. Het archief van privépersonen bestaat niet enkel uit papieren dossiers, maar ook uit de harde schijf van een pc, waarop persoonlijke en professionele documenten, foto's, correspondentie in de vorm van e-mails werden opgeslagen.

LIAS wil aan de archiefvormers een platform bieden om die files en folders bij een archiefinstelling te deponeren. Ze krijgen de mogelijkheid het digitaal archief via FTP's, harde schijf, cd/dvd of een ander opslagmedium aan de archiefinstelling te bezorgen, geordend in een duidelijke folderstructuur en vergezeld van de nodige metadata (informatie over wat, wie, voor wie en wanneer). De archivaris zal de documenten in een beveiligde omgeving bewaren. De berekening van een hashcode moet hun authenticiteit waarborgen. De archiefvormers van hun kant zullen via een veilige login de digitale dossiers steeds opnieuw kunnen opvragen en raadplegen via het web. In overleg met de archivaris zal de archiefvormer, net zoals dat bij papieren archief

LIAS Zoeken in archieven

Startpagina | geen items | Inloggen | nl en fr

KATHOLIEKE UNIVERSITEIT LEUVEN

Zoeken Laatste zoekresultaat Werkmappen Bestelmand Info Corner

Als PDF weergeven
Gemarkeerde UD tonen in het detailscherm
Alleen gemarkeerde items weergeven
Reductie opheffen
Help

Zoeken door bladeren

- LIAS
 - KADOC K.U.Leuven
 - Organisatiearchieven
 - Persoonsarchieven
 - A
 - Archief Walter Aelvoet (1968-1991)
 - Archief Bert Aerts (1960-1980)
 - Archief Firmin Aerts (1968-1995)
 - Archief Albe (Renaat Joostens) (1930-1972)
 - Archief Jules Albrechts (1970-1985)
 - Archief Emile Allewaert (1910-1965)
 - Archief Jozef Andriessen (1965-1990)
 - Archief René Anthéunis (1956-1998)
 - Archief Jozef Appelmans (1922-1992)
 - Archief Louis Ardui (1980)
 - B
 - Verzameling Georges Baggerman (1880-1940)
 - Archief Jacques Basyn (1901-1982) (1930-1982)
 - Archief Monique Batavia (1980-2001)
 - Archief Frans Beckers (1930-1984)
 - Archief Alfons Beel (1923-1974)
 - Archief Paul Beghin (1965-1971)
 - Archief Wouter Beke (2000-2002)
 - Archief Leon Bekaert (1905-1987)
 - Archief Joost Belmans (1960-1993)
 - Archief Alfred Bertrand (1942-1986)
 - Archief Fries Bijttebier (1960-1988)
 - Verzameling Godfried Billiet (1950-1995)
 - Archief Willy Bilmeyer (1917-1976)
 - Archief Albert Bocken (1944-1998)
 - Archief René Bodson (1930-1998)
 - Archief De Bock (1909-1983)

het geval is, kunnen beslissen of beschrijvingen van dossiers *Bladeren door archieven met scopeArchiv.* en/of de digitale dossiers zelf worden vrijgegeven voor onderzoek door derden. LIAS biedt aan de archiefvormers dus een omgeving om hun digitaal archief veilig te bewaren, te raadplegen en volgens vooraf afgesproken modaliteiten voor het onderzoek vrij te geven.

De archivaris De archivaris krijgt met LIAS een geautomatiseerd beschrijvings-systeem ter beschikking waarin hij beschrijvingen van papieren én digitale archieven kan formaliseren, beheren en presenteren. LIAS beantwoordt aan de internationale ISO-standaard 'OAIS', 'Open Archival Information System'. De diverse functies die door OAIS worden voorzien, worden door LIAS volledig vervuld. In de pre-ingestfase kan de archivaris met de gewone Windows verkenner en met de software Microsoft SharePoint het digitale archief klaarmaken voor het systeem. Na vastlegging van de oorspronkelijke ordening van het archief, kan hij selecteren, ordenen en minimale metadata toevoegen. In deze fase bepaalt de archivaris ook het ingestmodel en het toegangsrechtenmodel. Het eerste voorziet welke manifestaties van een object worden gecreëerd. In LIAS is ervoor geopteerd om steeds het document in zijn oorspronkelijke formaat te bewaren en daarvan één of meer consultatiekopieën te maken. Voor de meeste kantoordocumenten zal dat pdf-a zijn, een archiveerbare versie van pdf. Indien het om gedigitaliseerde documenten gaat, moet een archiefformaat worden gekozen, bij voorkeur een formaat met geen of zo weinig mogelijk compressie. Voor foto's zal dat bijvoorbeeld tiff zijn, voor filmmateriaal mpeg4, voor audio wav.

Het toegangsrechtenmodel specificeert de raadpleging van de diverse manifestaties. Een thumbnailrepresentatie en een lage resolutie jpg met watermerk van een digitale affiche zullen bijvoorbeeld voor het publiek vrij toegankelijk zijn, terwijl een hoge resolutie jpeg2000 enkel na registratie kan worden bekeken. De oorspronkelijke hoge resolutiefile kan op zijn beurt dan weer enkel door de archivaris worden opgehaald. Wat de raadpleging van films betreft, kan een archiefinstelling die, mits respect voor de auteurs- en eigendomsrechten, in een eenvoudige flashversie vrij toegankelijk maken en een betere versie voorbehouden voor geregistreerde gebruikers, terwijl high defi-

nition beelden enkel door de archivaris aan professionele gebruikers ter beschikking worden gesteld.

Wanneer de archivaris de selectie, ordening en beperkte beschrijving van de digitale objecten in SharePoint heeft beëindigd, heeft hij volgens OAIS-termen een ‘SIP’ gecreëerd, een Submission Information Package. Daarna treedt het systeem in de ingestfase, een automatisch proces waarbij de archivaris niet moet ingrijpen. De SIP wordt nu omgevormd tot een ‘AIP’ of Archival Information Package. Volgende processen worden uitgevoerd: conversie van de oorspronkelijke file naar een geschikt consultatieformaat, extraheren van de technische metadata, toevoegen van de preservation metadata (die voorzien de nodige preservatieacties na opname in het digitaal depot), checken op virussen, berekening van een hashcode of checksum (een controlesom om de authenticiteit van de bestanden te controleren) en het toekennen van een unieke identifier (om naar elk bestand op een eenduidige manier te kunnen verwijzen).

De digitale objecten worden samen met de diverse soorten metadata, waaronder de door de archivaris gecreëerde beschrijvende metadata in Dublin Core, in een XML-structuur opgeslagen in DigiTool. DigiTool (een product van de firma Ex Libris) vormt het beheersysteem voor de digitale objecten, in afwachting van de opvolger Rosetta. De bits en de bytes komen terecht in een beveiligde omgeving voor massale gegevensopslag. Vervolgens worden de metadata van de objecten met een link naar de identifiers ook opgeslagen in het archiefbeschrijvingssysteem scopeArchiv (een product van de Zwitserse firma Scope Solutions). In dat systeem kan de archivaris op een verfijnde manier en met respect voor standaarden, context en hiërarchie papieren, digitale en hybride (gemengde) archieven beschrijven, welke documentsoorten (klassieke archiefdocumenten, e-mails, films, geluidsopnamen, foto's, affiches enz.) deze ook bevatten. De gegevens over de archiefvormer kunnen worden opgenomen in ODIS, de databank van het Onderzoekssteunpunt en Databank Intermediaire Structuren in Vlaanderen, dat binnen de configuratie als authority database dienstdoet. ODIS maakt het mogelijk zeer uitgebreide gegevens op te nemen over onder meer personen en organisaties. De archivaris kan die koppelen aan de archiefbeschrijving, op het niveau van het verplichte veld archiefvormer of als trefwoorden, de zgn. descriptorren van scopeArchiv. Naast de uit ODIS ingeladen thesauri kan de archivaris ook gebruik maken van andere specifieke thesauri, die in scopeArchiv kunnen worden opgebouwd.

ScopeArchiv beschrijft niet alleen archieven, maar bezit ook aparte modules voor het bepalen van toegangsrechten van archiefgehelen en/of beschrijvingen, het magazijnbeheer, het registreren van aanwinsten, het opnemen van administratieve gegevens van archiefvormers en de leeszaaladministratie (registratie van lezers, leeszaalbezoeken, ontleningen en reprovragen).

LIAS gebruikt een internationaal gestandaardiseerd frame. De archivarissen van de archiefinstellingen die aan LIAS participeren, momenteel KADOC en het Universiteitsarchief, komen geregeld samen in een werkgroep die nadenkt en discussieert over workflows, invoerregels, processen en functies. De redactie van een *Handleiding voor het invoeren van archiefbeschrijvingen in scopeArchiv* is een van de belangrijkste werkzaamheden. KADOC en het Universiteitsarchief beslisten in één databank te werken, waardoor heel wat afspraken rond invoer moesten worden gemaakt, maar wat ook toelaat de archiefbeschrijvingen van die archiefinstellingen samen te bevragen.

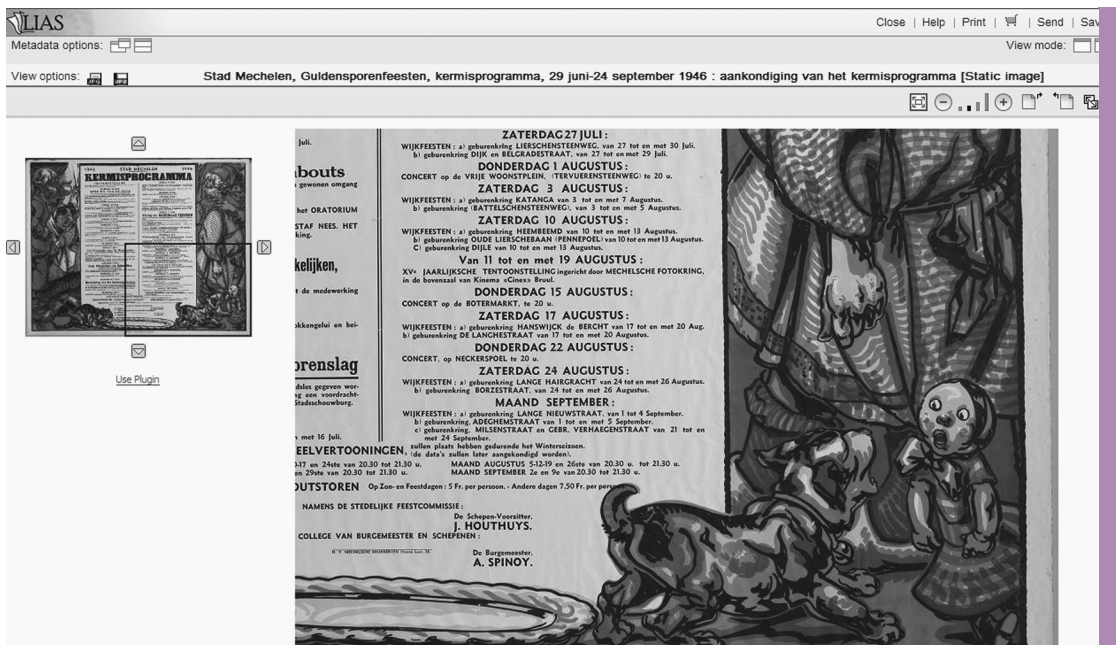
De bibliothecaris en andere erfgoed-beheerders

De in Aleph aanwezige metadata kunnen op een eenvoudige wijze gekoppeld worden aan e-books of gedigitaliseerde publicaties, waarna die in het digitaal depot worden opgeslagen en gepreserveerd. Enkele belangrijke projecten in die zin zijn al ver gevorderd. Het Bibliotheca Imaginis Figuratae-project van de Faculteit Theologie beoogt de belangrijkste werken van de zeventiende-eeuwse jezuïet Sandaeus en van andere jezuïeten toegankelijk te maken via het web. Dat corpus aan boeken behandelt de relatie tekst en beeld in de vroegmoderne tijd en is van primordiaal belang voor het verstaan van de christelijke symboliek. Het LIAS-frame laat toe elk boek via een XML-metadatastructuur tot op het niveau van de pagina te beschrijven. Een tweede belangrijk project is de ingest van alle masterthesissen van de K.U.Leuven vanaf 2008. Op dezelfde manier kan elke digitale inhoud aan LIAS worden aangeboden: onderzoeksresultaten, reproducties van kunst- en museale objecten, websites enzovoort.

De archiefsysteem-beheerder

De archiefsysteembeheerder krijgt met het LIAS-frame een heleboel hulpmiddelen aangeboden. Er is de reeds genoemde automatische ingestprocedure. Er zijn de open interfaces van de diverse componenten, waardoor ze op een flexibele wijze kunnen worden gekoppeld en noodzakelijke metadata van de ene naar de andere component kunnen worden gekopieerd. Ook de OAIS-functie 'preservation planning' dient te worden vermeld. In DigiTool zijn alle metadata aanwezig die het mogelijk maken een goede preservatieplanning op te maken. Inzake opslag werd gekozen voor NAS-storage (van de firma NetApp). NAS-storage is zeer geschikt voor het met grote betrouwbaarheid bewaren van opvangrijke hoeveelheden bedrijfskritische informatie op een verscheidenheid van media.

Zoeken in digitale collecties met DigiTool.

De onderzoeker Voor de onderzoeker komt via LIAS een overvloed aan digitale bronnen beschikbaar. Met de OPAC van scopeArchiv kan hij op zoek gaan naar archiefbeschrijvingen en de bijhorende digitale objecten. De interface bevat uitgebreide zoekmogelijkheden: in één veld, full text of via de boomstructuur. Deze zoekmogelijkheden omvatten de volledige LIAS-archiefdatabank, waaraan meerdere archiefinstellingen kunnen participeren. De zoekresultaten kunnen worden opgeslagen in een werkmap (handig voor verder onderzoek) en/of in een bestelmand, die nadien kan worden gebruikt om de documenten op te vragen ter consultatie in de leeszaal (voor papieren documenten) of via het web (voor digitale documenten). Zodra een onderzoeker zich heeft geregistreerd in het systeem en documenten heeft opgevraagd, start een workflow binnen de betrokken leeszaaladministratie die de aanvraag van raadplegingen of reproducties afhandelt. Dat kan vanzelfsprekend enkel indien deze documenten ter inzage zijn vrijgegeven.

Wil de onderzoeker veeleer gedetailleerd zoeken in één archief, dan kan hij gebruik maken van de EAD-inventaris die van alle verwerkte archieven automatisch wordt gerealiseerd. EAD staat voor Encoded Archival Description en is een internationale XML-standaard voor archiefinventarissen. De EAD-inventaris bestaat in pdf-versie, die aansluit bij de traditionele papieren inventaris, of in html-versie, die links bevat naar alle aparte beschrijvingen binnen scopeArchiv.

Met de OPAC van DigiTool kan de onderzoeker op zoek gaan naar digitale objecten over alle archieven en collecties van de aan LIAS participerende archiefinstellingen heen: digitale of gedigitaliseerde foto's, affiches, films, tijdschriften, boeken enzovoort. Ook deze OPAC is uitgerust met een eenvoudig en met een geavanceerd zoekscherm. Afhankelijk van de registratie kan de onderzoeker de objecten ook bekijken en eventueel opslaan in een eigen werkmandje. Indien het object onderdeel uitmaakt van een archief, vindt hij de verwijzing naar de beschrijving. Op termijn zal het ook mogelijk zijn hoogwaardige kopieën van de digitale objecten via deze *Zoeken in digitale collecties met DigiTool.*

The screenshot displays the LIAS search interface. At the top, the LIAS logo is on the left, and the text 'Zoeken in Digitale Collecties' is in the center. On the right, the 'KATHOLIEKE UNIVERSITEIT LEUVEN' logo is visible. Below the header, there are navigation tabs: 'Search', 'Results', 'Previous Searches', and 'My Space'. The 'Results' tab is active. A search bar contains the query: 'W-All Metadata= gent AND W-All Metadata= portret' in 'General Silo' Collection, sorted by 'Date/Label'. Below the search bar, there are options for 'Brief view', 'Table view', and 'Full view', with 'Brief view' selected. The results are displayed in a grid format, showing 1-20 of 482 records. The first six results are visible, each featuring a small portrait image, a title, and metadata. The results are as follows:

Record Number	Title	Metadata
1	Charles Casier : portret [Static image]	Schaffers, Nestor, Gent (pht) KADOC KFA11504 18XX
2	Henri Casier : portret [Static image]	Schaffers, Nestor, Gent (pht) KADOC KFA11516 18XX
3	Jeanne de Pierpont : portret [Static image]	Schaffers, Nestor, Gent (pht) KADOC KFA11546 18XX
4	Victor Casier : portret [Static image]	Schaffers, Nestor, Gent (pht) KADOC KFA11583 18XX
5	Dom Hubert, benedictijn : portret [Static image]	Schaffers, Nestor, Gent (pht) KADOC KFA11600 18XX
6	Bertha de la Kethulle de Ryhove : portret [Static image]	Schaffers, Nestor, Gent (pht) KADOC KFA14408 18XX

LIAS Find Database Find Library LIMO Help LIM Guest e-Shelf My Account Sign in You are on campus

Search Advanced Search

1,556 Results for LSCOP VIB sorted by: relevance Previous 21-30 Next

Show only in LIBISnet catalogue (8)

Resource Type
Other (30)
video (10)
Books (8)

Creation Date
Until 1984 (11)
1984 To 1991 (11)
1991 To 1994 (9)
1994 To 1997 (8)
From 1997 (13)

Topic
Dehaene, Jean-Luc (3)
Belgium Politics and government - 1951- (3)
Dehaene, Jean-Luc (1940-) (3)
Show 18 more

Source
Lias (30)
VRT (10)
LIBISnet Catalogue (8)

Language
Dutch (37)
French (1)

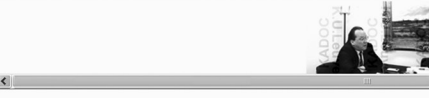
Online resource

Open source in a new window

Metadata options:

View options:

Jean-Luc Dehaene : portret [Static image]

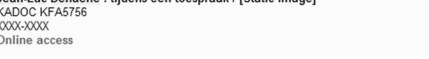
Online resource

Open source in a new window

Metadata options:

View options:

Jean-Luc Dehaene : tijdens een toespraak / [Static image]

Verder blijven de gespecialiseerde OPAC's voor de meerwaardezoekers in gebruik: Aleph voor de bibliotheken, scopeArchiv voor de archieven, ODIS voor uitgebreide gegevens over onder meer personen en organisaties, DigiTool voor de digitale objecten. Vergeten we niet te vermelden dat de archieven die in scopeArchiv worden beschreven, ook in Archiefbank Vlaanderen, het register van private archieven in Vlaanderen, kunnen worden teruggevonden.

Met LIMO kan gezamenlijk worden gezocht in LIAS- en andere databanken.

LIAS biedt aan de onderzoekers een werkinstrument om digitale objecten op diverse manieren te vinden, op te vragen en te raadplegen. Op die manier is LIAS de start van een toekomstige 'virtuele leeszaal'.

Het brede publiek Het brede publiek zal met LIAS voornamelijk in contact komen via de metasearch tool LIMO. LIMO is een google-achtig zoekinstrument, gebaseerd op Primo (van de firma Ex Libris), dat resultaten van databanken verzamelt, ze samenvoegt en presenteert en eventueel doorverwijst naar de onderliggende systemen. Het brede publiek kan dan in één oogopslag kennismaken met erfgoedstukken uit diverse categorieën. LIAS bezit zo een belangrijke educatieve waarde voor een ruime groep internetgebruikers. Met LIMO bouwt LIAS ook aan een toegangsweg naar Europeana, de Europese website die toegang biedt tot schilderijen, muziek, films, boeken en ander erfgoed van Europese musea, bibliotheken en archieven.

Voor meer informatie kunt u terecht op www.lias.be. U kunt mailen naar info@lias.be.

In de bres voor parochiearchieven

Ondersteuning en begeleiding

Wim Vanhaecke

De ruim 1800 Vlaamse parochies speelden en spelen een hoofdrol in het religieuze leven van de Vlaamse katholieken. Sacramentsbedeling en liturgische vieringen, sociale organisaties, jeugdbewegingen, religieuze verenigingen en genootschappen ... zij situeren zich alle op dit niveau. Dat rijke roomse leven kreeg zijn neerslag in waardevolle parochiearchieven, unieke bronnen voor lokaal religieus, kerkelijk en sociaal leven. Sinds 2009 ontplooit KADOC samen met een aantal partners een werking die het beheer en de valorisatie van die kernarchieven moet ten goede komen. Het centrum zelf bewaart geen parochiearchieven. Wel ondersteunt en begeleidt het lokale initiatieven. Het maakt daarvoor vooral gebruik van een uitgebreid netwerk van lokale vrijwilligers die zich bekommeren om ontsluiting, bewaring en ter beschikking stelling van het archief van hun parochie.

De aandacht van KADOC voor parochiearchieven is een zeer recent fenomeen. Het centrum ontplooit wel al van in de jaren 1980 een werking gericht op de archieven van de religieuze instituten (congregaties en orden voor vrouwen en mannen). In 2004 vloeide daaruit het Forum Kerkelijke Archieven (FoKAV) voort, dat werd ondergebracht in het Centrum voor Religieuze Kunst en Cultuur vzw (CRKC, Heverlee). Ook de aandacht voor parochiearchieven werd in die FoKAV-werking opgenomen. Vanaf juli 2009 worden de activiteiten van FoKAV op vraag van de Vlaamse Gemeenschap voortgezet door twee

KADOC-medewerkers. Christine Suenens richt zich daarbij op de archieven van de religieuze instituten. Wim Vanhaecke staat in voor de ondersteuning van de parochiearchieven. Het CRKC speelt sindsdien inzake de problematiek van kerkelijk erfgoed in het algemeen en archieven in het bijzonder een meer algemene rol als eerste aanspreekpunt en als spelverdeler. Een Stuurgroep coördineert en stuurt de werking ten voordele van de parochiearchieven. Daarin zetelen vertegenwoordigers van het CRKC, het Algemeen Rijksarchief, de Vlaamse bisdommen, de UVC (Unie van Vrouwelijke Contemplatieven) en de URV (Unie van Religieuzen van Vlaanderen).

Voor alle duidelijkheid: KADOC staat niet in voor de opvang en bewaring van parochiearchieven die niet langer ter plaatse bewaard en beheerd kunnen blijven. Die archieven kunnen wel bij voorkeur en mits de gebruikelijke contractuele afspraken terecht in publieke archieven als het Algemeen Rijksarchief en de archiefdiensten van de grote steden.

Unieke en complexe, maar bedreigde gehelen

Parochiearchieven nemen vanwege hun ouderdom, historische rijkdom en verscheidenheid binnen de archiefwereld een unieke plaats in. Oude stadsparochies kunnen bogen op een eeuwenlange geschiedenis, terwijl andere parochies nog geen halve eeuw oud zijn. Sommige bestanden hebben de tand des tijds voortreffelijk doorstaan en bleven nagenoeg integraal bewaard, andere vertonen dan weer belangrijke hiaten. De ouderdom van de parochie en de archiefzorg in het verleden hebben uiteraard ook een belangrijke impact op de omvang van het bestand, die kan variëren van nauwelijks één strekkende meter tot meer dan vijftig. Ondanks alle diversiteit zijn er toch overeenkomsten qua inhoud. Een modern parochiearchief bevat haast altijd stukken die afkomstig zijn van verscheidene archiefvormers, die elk een eigen juridisch statuut bezitten. In een en hetzelfde bestand treffen we doorgaans dossiers aan van de kerkfabriek, de parochiale werking zelf en de parochiale instellingen en organisaties, naast de private archieven van parochiepriesters.

De archivalia van de kerkfabriek enerzijds en van de parochie in de strikte zin van het woord anderzijds nemen altijd de belangrijkste plaats in. Hoewel beide instellingen op bepaalde vlakken nauw verweven zijn met elkaar en hun archivalia ook vaak vermengd geraakten, is hun karakter totaal verschillend. Een kerkfabriek is een publiekrechtelijke instelling. Haar voornaamste taken zijn het onderhoud van het kerkgebouw (en eventueel de pastorie) en het beheer van de goederen en gelden bestemd voor de eredienst. Als openbare instelling is elke kerkfabriek wat haar archief (verslagen bestuursorganen, financieel-administratieve documenten, restauratiedossiers enzovoort) betreft, onderworpen aan het toezicht van het Rijksarchief. Vele kerkfabriekarchieven worden ook bewaard in de depots van het Rijksarchief; bestanden uit het ancien régime werden vanaf de jaren 1960 systematisch overgedragen.

De archieven die de parochie zelf aanbelangen, zijn van een heel andere aard. Een parochie is een kerkelijke organisatie die zich met pastorale taken inlaat, zoals de bediening van de sacramenten, de zielzorg of sociaal-maatschappelijke initiatieven. Een parochie is een privaatrechtelijke instelling. Dat impliceert dat haar archief niet gebonden is aan wettelijke bepalingen. De pastoor is de verantwoordelijke voor het archief onder toezicht van het bisdom. De stukken van het parochiale archief geven meer een beeld van het dagelijkse parochieleven. Hun omvang varieert sterk. Vele pastorale documenten worden ten onrechte als minder waardevol ervaren en blijven

Reglement van Moelen, banken &c

1. Niemand zal eenen Stoel, ~~of~~ Kniebank of Schebelle in de Kerke mogen hebben, zonder voor de Kerke te betaelen, gelijk doot den Kerke-raad zal getaxeert worden
2. Niemand zal eenen Stoel of bank in de Kerke mogen zetten, ten zij de plaats door den Kerke-meester zal aengewezen zijn.

niet bewaard; dat is soms zelfs het geval met verslagen van de parochieraad. De zorg voor het archief is ook in hoge mate afhankelijk van de aandacht van de parochiepriester voor dat papieren patrimonium. Sommigen lieten een nagenoeg volledig bestand na dat alle aspecten van hun arbeid belicht. Van anderen bleven slechts enkele snippers papier bewaard.

Reglement met gedragsregels tijdens de vieringen in de kerk, 1822. [Wiekevorst, Archief Sint-Jan-Baptist-parochie]

Naast de archieven van de eigenlijke parochie en de kerkfabriek vindt men meestal in een parochiearchief ook archivalia van parochiale instellingen. Het gaat om organisaties als broederschappen, die in veel parochiearchieven registers hebben nagelaten. Verder zijn er de parochiale vzw's die het parochiale patrimonium beheren (meestal Parochiale Werken genaamd), het parochiecentrum uitbaten of verantwoordelijk zijn voor de lokale katholieke school. Daarnaast hebben ook sociaal-culturele organisaties vaak archivalia nagelaten in parochiearchieven. Een aparte categorie ten slotte zijn de private archieven van pastoors, die veeleer sporadisch voorkomen in parochiearchieven. Het betreft privédocumenten die weinig met de pastoorfunctie zelf te maken hebben.

Vanuit archiefttechnisch standpunt is het aangewezen dat in een parochiearchief de verschillende archiefvormers onderscheiden worden en niet vermengd geraken. Wel worden ze bij voorkeur samen bewaard en ontsloten, gezien hun onderlinge verwantschap en personele banden. Die samenhang moet bij bewaring ter plaatse worden gerespecteerd, maar zeker ook bij een externe herbestemming naar bijvoorbeeld een depot van het Rijksarchief.

Vele waardevolle parochiearchieven staan aan grote bedreigingen bloot. Hun beheer is vaak te veel afhankelijk van de inzet van één persoon, een priester of een leek, die zich hun lot (tijdelijk) aantrekt. De snelle daling van het kerkelijk personeel en de leegstand of de verkoop van pastorieën zijn eveneens nefast voor een verantwoorde bewaring en leiden dikwijls tot verwaarlozing. Parochiearchieven verdwijnen, waardevolle onderdelen worden te koop aangeboden en belanden bij particulieren. Een ondersteunende werking ten behoeve van parochiearchieven is dan ook broodnodig.

VOLLEN AFLAET

OP DEN FEEST-DAG VAN DE
H. MAEGD ENDE MARTELAERESSE

LUCIA,

BEZONDERE PATROONERSSE TEGEN DEN
ROODEN-LOOP EN KWAEDE OOGEN,
TE VERDIENEN IN DE PAROCHIALE KERKE VAN
WIECKEVORST.

Aeft-komenden den 13. December, wezende den Feest-dag van de H. Maegd ende Martelaersse LUCIA, bezondere Patroonersse tegen de bedroefde Ziekte van den Rooden-Loop, als ook tegen de kwaede Oogen, is'er te verdienen *VOLLEN AFLAET*, vergund van onzen Allerheyligsten Vader BENEDICTUS den XIV. voór alle Christi-Geloovige, die op den Feest-dag van de H. LUCIA, gebiecht ende gecommuniceert hebbende, in de voórnoemde Parochiale Kerke van WIECKEVORST devotelyk zullen bidden tot Eendrachtigheyd der Christene Princen, Verheffinge van onze Moeder de H. Kerke, Uytroeyinge der Ketteryen, &c.

Men zal den Feest-dag beginnen 'savonds te voóren met het Lof ten vier uren; 'smorgens op den Feest-dag zal d'eerste Missé geschieden ten zes uren, en naer-der-hand zullen daer verscheyde Missen geschieden tot tien uren, alswanneer de Hoog-Missé beginnen zal, ende onder die het Sermoon.

Daer zal tot gemak van een-igelyk doór verscheyde Biechtvaders Biecht gehoord worden, ook op den avond te voóren.

Naer noen ten dry uren zullen gezongen worden de Vesperen, waer naer het Lof, alzooy fluytende den Feest-dag met de Benedictie van het Allerheyligste SACRAMENT DES AUTAERS, ende den *AFLAET* met den Zonnen-ongergang, beginnende van 'savonds te voóren met den eersten Dienst.

Registratie De KADOC-werking m.b.t. parochiearchieven bestaat uit in enkele opdrachten. Een hoofdopdracht is de registratie van ter plaatse bewaarde archiefbestanden, wat moet uitmonden in een globale en zo volledig mogelijke Digitale Bestandsinventaris Kerkelijke Archieven Vlaanderen (DiBIKAV). Die registratie is van cruciaal belang. Zo wordt het werkveld in kaart gebracht, is er een beter zicht op de omvang en de aard van de problematiek van de parochiearchieven en kunnen de onderzoeksmogelijkheden van die bestanden beter aan het licht komen. De registratie biedt tevens de mogelijkheid om meer gericht te kunnen inspelen op de noden en de behoeften van de doelgroep. Ten slotte leidt ze tot een groter verantwoordelijkheidsbesef bij lokale verantwoordelijken en tot meer zorg voor hun papieren erfgoed. De kans dat parochiearchieven zomaar verdwijnen, wordt beduidend kleiner na registratie.

Plakkaat met de pauselijke toekenning van een volle aflat bij de feestdag van Sint-Lucia, 1778. [Wiekevorst, Archief Sint-Jan-Baptist-parochie]

De gegevensverzameling voor het DiBIKAV-project gebeurt sinds 2005 op een systematische manier. Via telefonische, schriftelijke en digitale enquêtes, via consultatie- en informatiedagen en via prospecties ter plaatse worden basisgegevens over de kerkelijke archieven opgetekend. Die informatie betreft onder andere de inhoud, de omvang, de bewaaromstandigheden, de mate van ontsluiting en de raadplegingsvoorwaarden. Het is de bedoeling om elk parochiearchief op te nemen, waarbij geen onderscheid wordt gemaakt tussen oude of jonge, grote of kleine, waardevolle en minder waardevolle gehelen. De gestandaardiseerde informatie wordt ingevoerd in de webdatabank ODIS (www.odis.be); basisgegevens worden van daaruit automatisch ingeladen in Archiefbank Vlaanderen (www.archiefbankvlaanderen.be). De verantwoordelijken van de parochies bewaren de controle over de aangeboden informatie en beslissen autonoom over het vrijgeven van de gegevens over hun archieven. Momenteel is in het kader van het DiBIKAV-project bijna de helft van de parochiearchieven in kaart gebracht.

Begeleiding, sensibilisering en vorming

Naast de registratie staat KADOC ook in voor de ondersteuning en de begeleiding ter plaatse van vrijwilligers die zich het lot van de parochiearchieven aantrekken. Zijn die er niet, dan wordt in overleg met lokale verantwoordelijken en de archivaris van het bisdom gezocht naar een geschikte vrijwilliger. Tijdens bezoeken aan de parochie geeft de KADOC-medewerker advies over o.a. ordening, selectie, beschrijving en bewaring. Hij moedigt de inventarisatie van het archief aan, instrueert de vrijwilligers en stuurt eventueel hun activiteiten bij. Het eindresultaat bestaat dan meestal uit een inventaris volgens de regels van de kunst, uit een behoorlijk verpakt en opgesteld archief en uit afspraken inzake aanvullingen, raadpleging en toekomstig beheer. De KADOC-consulent blijft het lokale archief opvolgen, zodat er minder risico bestaat op *accidents de parcours*. Indien bewaring ter plaatse om welke reden dan ook (ontbreken van toezicht of van geschikte lokalen) niet meer mogelijk is, wordt in overleg (ook met de bisdommen en het Rijksarchief) gezocht naar een verantwoorde herbestemming.

KADOC organiseert frequent vorminginitiatieven voor vrijwilligers in parochiearchieven. Zo zijn er de inventarisatiesessies die per bisdom en daarbinnen per regio worden ingericht. De aanwezigen krijgen een stappenplan voor de inventarisatie van een archief voorgesteld. Een aantal bisdommen kwamen zo al aan bod; momenteel lopen er sessies in de decanaten van het bisdom Antwerpen. Die bijeenkomsten zijn steeds zeer praktijkgericht. Theoretische principes worden er gekoppeld aan praktische oefeningen, waarbij de deelnemers leren omgaan met typische documenten uit een parochiearchief. Ten slotte is het de ambitie van KADOC om alle vrijwilligers in kerkelijke archieven eenmaal per jaar te verzamelen tijdens een ontmoetingsdag. Op die momenten kunnen bepaalde thema's inzake kerkelijk archief meer diepgaand worden belicht, vinden er praktijkoefeningen plaats en kunnen ervaringen worden uitgewisseld. Einddoel is om tot een sluitend net van goed opgeleide vrijwilligers te komen die over heel Vlaanderen en onder begeleiding van KADOC-consulenten een kwaliteitsvolle bewaring en ontsluiting realiseren van kerkelijke archieven.

Moeten wij al die rekeninguittreksels van de kerkfabriek bijhouden? Hoe verpakken we de documenten van de parochie het best? Wat moeten we doen met het archief, nu de pastorie wordt verkocht? Hoe beginnen we aan de ordening? Met dergelijke vragen kunt u terecht bij Wim Vanhaecke, de KADOC-consulent voor parochiearchieven.
E-mail: wim.vanhaecke@kadoc.kuleuven.be; tel: 016 32 35 00

*Onder het vaandel van het
kind Jezus (tweede van links)
stapten de zusters Kindsheid
Jezu in 1867 met enkele wees-
kinderen mee in de grootse
Sint-Machariusprocessie in
Gent.
[Oostakker, Zusters Kinds-
heid Jezu]*

De zusters Kindsheid Jesu, 1835-2010

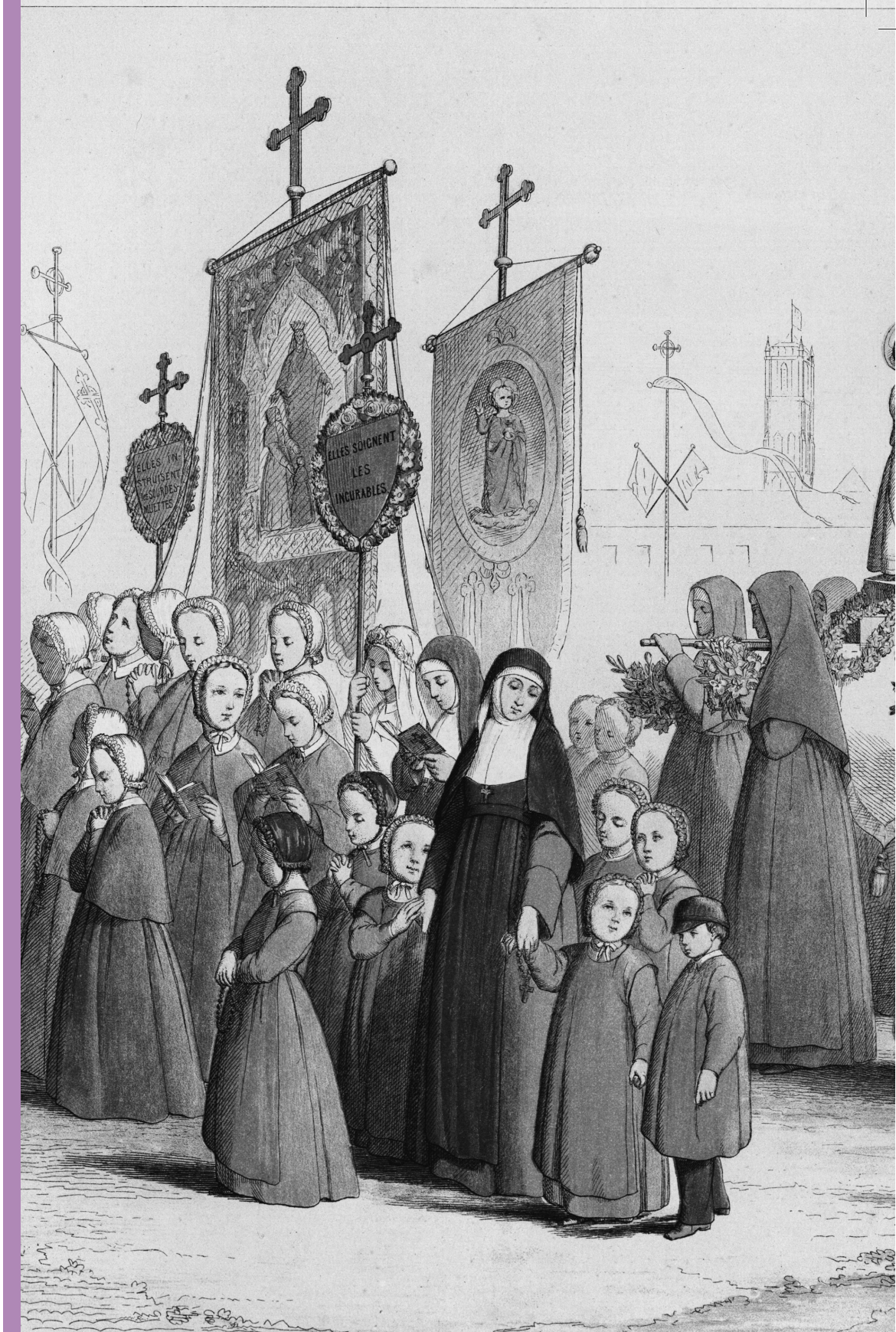
Een groepsportret

Karel Strobbe & Kristien Suenens

Op 15 oktober laatstleden vierden de zusters Kindsheid Jesu in Gent hun 175ste verjaardag. Tijdens een feestzitting werd het boek *Zusters Kindsheid Jesu 1835-2010* voorgesteld. Het schetst in vijf hoofdstukken de historische ontwikkeling van een middelgroot Vlaams religieus instituut: van de start in het verarmde en industriële Gent over de numerieke, geografische en apostolische expansie tot de huidige situatie, waarbij het aantal zusters sterk is afgenomen en zo goed als alle apostolaatsopdrachten zijn doorgegeven aan lekenmedewerkers.

Hoewel de publicatie het verhaal van een organisatie vertelt, is de geschiedenis van een religieuze congregatie in de eerste plaats een verhaal van mensen. Daarom schetsen we de biografie van de zusters Kindsheid Jesu hier aan de hand van de levensverhalen van zes zusters die min of meer kenmerkend zijn voor de ontwikkeling van een collectief van ruim 1600 zusters die in de afgelopen 175 jaar toetraden.

Joanna Van Uytfanghe: Joanna Van Uytfange werd in 1801 geboren in het Oost-Vlaamse Zele, in een bemiddeld landbouwersgezin. In 1835 - ze was toen 34 jaar - werd ze door priester Benedictus De Decker gevraagd om mee te werken aan een nieuwe zustercongrega-

tie die in Gent zou instaan voor de opvang van vondelingen, verlaten en zieke kinderen. De Decker was in Gent de naaste medewerker van kanunnik Petrus-Jozef Triest, de stichter van de zusters en broeders van Liefde en zeer actief in de Gentse katholieke caritas. Die liefdadigheid moest in de negentiende-eeuwse industriestad Gent, met zijn groeiend arbeidersproletariaat, een antwoord zoeken op de vele sociale noden.

De nieuwe zustercongregatie van Triest stond in voor het vondelingentehuis en het kinderziekenhuis van de stad Gent, gevestigd in het oude tehuis van Sint-Jan-in-d'Olie aan de Sint-Jacobskerk. Triest koos voor de zusters de naam en de spiritualiteit van de Kindsheid Jesu. Daarmee verwees hij naar de doelgroep van de congregatie en naar de nederige en vaak armoedige omstandigheden waarin de eerste zusters in het vondelingentehuis moesten wonen en werken. Zuster Joanna werd er de eerste overste van en kan model staan voor haar medezusters en voor de duizenden andere negentiende-eeuwse kloosterzusters die, in de periode van het religieus reveil, hun vroomheid in de eerste plaats wilden vertalen in sociale actie en dienstverlening. Als overste liet ze de eigenlijke beslissingsmacht in handen van de mannelijke oversten van de congregatie.

Zelf ontpopte Joanna zich als een echte 'moeder' die haar zusters bijstond in de moeilijke omstandigheden waarin ze moesten zien te overleven. Het godshuis van Sint-Jan-in-d'Olie was immers een oud, koud en vies gebouw. De zusters en hun patiëntjes waren er te krap behuist. Frisse lucht was er nauwelijks en het ontbrak de zusters aan iedere vorm van comfort. Toch slaagde zuster Joanna erin haar gemeenschap door de eerste moeilijke jaren te helpen, waardoor de congregatie kon beginnen denken aan nieuwe stichtingen en taken. Ze overleed in 1851. De congregatie telde intussen een zestigtal zusters, verspreid over zes kloosters: vijf in Oost-Vlaanderen en - merkwaardiggenoeg - één in Limburg, meer bepaald in Hasselt. In de bijhuizen hielden de zusters zich bezig met onderwijstaken en de zorg voor allerlei categorieën van hulpbehoevenden: arme of zieke bejaarden, weeskinderen en gehandicapten.

*De kostschoolmeisjes van
Zwijndrecht (ca. 1890) met
zuster Hilaria Calon.
[Oostakker, Zusters Kinds-
heid Jesu]*

Engelberta Delobelle: bezielster van een onder- wijscampus

In 1875, na het overlijden van zuster Joanna's opvolger, werd de overste van het klooster van Hasselt verkozen tot nieuwe algemeen overste. In Hasselt werd ze vervangen door zuster Engelberta Delobelle, een 47-jarige onderwijzeres. Haar verwezenlijkingen in Hasselt zijn kenmerkend voor het toenemende belang van onderwijs binnen de congregatie. In de decennia rond de eeuwwisseling evolueerden de zusters Kindsheid Jesu van een congregatie gericht op sociale noden naar een organisatie die haar apostolaat steeds meer consolideerde in allerlei onderwijs- en zorginstellingen.

De levensloop van zuster Engelberta brengt ons in het pedagogische hart van de zusters Kindsheid Jesu: het Hasseltse Hemelrijk. Dat was de overkoepelende naam van een klooster, een weeshuis, kleuter- en lagere scholen, een pensionaat, een zondagsschool en een opvangtehuis voor oude dames in het Hasseltse stadscentrum. In 1877, twee jaar na zuster Engelberta's aanstelling, werd de kroon op het werk gezet met de inzegening van de neogotische kapel. Twee jaar later deed de nieuwe wet op het lager onderwijs de schoolstrijd tussen katholieken en liberalen in alle hevigheid losbarsten. Als congregatie met een duidelijk engagement in het onderwijs konden de zusters Kindsheid Jesu hun verantwoordelijkheid in deze strijd voor de 'schone ziel van 't kind' niet ontlopen. In Gent leidde de schoolstrijd tot de oprichting van nieuwe, door de zusters bediende, parochieschooltjes. In Hasselt werden er met de steun van de katholieke gemeenschap klassen bijgebouwd, waar de zusters tot in 1892 onbezoldigd lesgaven.

De katholieke verkiezingsoverwinning van 1884 betekende het einde van de schoolstrijd. Maar voor het klooster in Hasselt werd het niet enkel daarom een memorabel jaar. Op vraag van de lokale clerus ging er in november 1884 een normaalschool van start. Zuster Engelberta werd de eerste directrice. De normaalschool was een aanwinst voor de provincie, maar ook voor de congregatie. Zoals veel andere congregaties hadden de zusters Kindsheid Jesu nood aan goed

*Zuster Engelberta Delobelle
(centraal) met enkele mede-
zusters in het klooster van
Hasselt (Hemelrijk), ca. 1910
[Oostakker, Zusters Kinds-
heid Jesu]*

opgeleid personeel, en ook de overheid legde steeds meer de nadruk op het belang van geschoolde onderwijzers en onderwijzeressen. Voortaan konden de postulanten en novicen die in het onderwijs werden ingeschakeld, zich in Hasselt bekwamen. Talrijk waren ook de meisjes die zich tijdens of na hun normaalschoolstudies in Gent gingen aanbieden als kandidate voor het religieuze leven.

Onder het bezielde bestuur van zuster Engelberta - dat liep tot in 1920 - nam het Hemelrijk grote uitbreiding. De leerlingenaantallen in de kleuterscholen en lagere scholen swingden de pan uit, waardoor steeds opnieuw uitbreiding van de infrastructuur geboden was. Ook de normaalschool, die vanaf 1893 werd uitgebreid met een leergang voor bewaarschoolonderwijzeressen, kende een grote bloei.

Marie-Josée Van Dorpe: missie in bewogen tijden Zuster Engelberta stierf in 1928. In die jaren werd de congregatie van de zusters Kindsheid Jesu actief op een volledig nieuw apostolaatsterrein: missionering in Congo. Het toenemend aantal zusters - dat tijdens het interbellum opliep tot 700 - maakte een verdere expansie van het apostolaat mogelijk. Het onderwijs- en zorgapostolaat werd uitgebreid en verbreed en de zusters waagden zich ook aan nieuwe initiatieven. De congregatie ontgroeide de kinderschoenen en manifesteerde zich meer en meer als een goed geolied raderwerk dat in het teken stond van expansie en groei. Van de zusters werd veel verwacht en veel gevergd. Toch boden velen zich vrijwillig aan voor nieuwe uitdagingen en nieuwe taken, zo ook de eerste missiezusters die in 1926 naar Congo vertrokken. Tientallen enthousiaste missiezusters maakten tussen 1926 en 2002 de reis naar Congo. Eén van hen was zuster Marie-Josée Van Dorpe.

Geboren in 1914 in Huise, trad ze aan de vooravond van de Tweede Wereldoorlog in bij de zusters Kindsheid Jesu. In 1950 trok ze naar Bokoro, een missiepost van de congregatie. Zuster Marie-Josée ontpopte zich in Congo als een motivator en een groot organisatorisch talent. Nauwelijks drie maanden na haar aankomst in Bokoro stichtte ze een normaalschool voor onderwijzeressen. Ze wist er ook een aantal Congolese meisjes warm te maken voor het kloosterleven. In 1955 werd zuster Marie-Josée de eerste novicemeesteres van het pas opgerichte noviciaat voor Congolese zusters. In de woelige maanden na de Congolese onafhankelijkheid in 1960 bleef ze samen met de Congolese zusters van de congregatie op post, in een periode waarin vele zusters en andere blanken het land uit vluchtten.

In de jaren 1960 en 1970 moest zuster Marie-Josée zich aanpassen aan veranderende omstandigheden in Congo en aan gewijzigde opvattingen inzake missionering. Dat ging soms moeizaam en niet altijd van harte. In 1969 - zuster Marie-Josée was intussen provinciale overste van de congregatie in Congo - moest ze afscheid nemen van de Congolese zusters van de congregatie, die voortaan een eigen diocesane Congolese congregatie vormden. Tegelijkertijd kreeg ze af te rekenen met de moeilijker wordende leefomstandigheden in de voormalige Belgische kolonie. In 1974 keerde ze ziek en vermoeid naar België terug, waar ze twee jaar later overleed.

Zuster Tarcisia Van Rompu: in dienst van 'haar' bejaarde mannen Een generatiegenote van zuster Marie-Josée Van Dorpe was zuster Tarcisia Van Rompu. Na onderwijs en missie brengt haar levensverhaal ons bij de sector van de bejaardenzorg,

een ander centraal apostolaatsterrein van de zusters Kindsheid Jesu. Tijdens het interbellum was de congregatie actief in een twaalfstal 'godshuizen' of 'gestichten' in Oost-Vlaanderen en verzorgden de zusters er enkele honderden bejaarden. Zuster Tarcisia Van Rompu was vijftig jaar verantwoordelijk voor de mannenafdeling in Grembergen, nabij Dendermonde.

Bezigheidstherapie in het bejaardentehuis Sint-Antonius in Grembergen, 1970. [Oostakker, Zusters Kindsheid Jesu]

Clarisse Van Rompu werd geboren op 16 november 1913 in Zaffelare, nabij Lochristi. In 1936 bood ze zich aan in het moederklooster van de congregatie in Gent. Daar doorliep ze de gebruikelijke vormingsperiode: zes maanden postulaat en een jaar noviciaat, waarna ze de religieuze geloften aflegde. De initiatie in het religieuze leven bestond in die tijd uit niet veel meer dan een doorgedreven kennismaking met de Heilige Regel en de gebedsoefeningen, naast een flinke portie huishoudelijk werk. Blijkbaar was zuster Tarcisia een goede werkster: na haar professie in 1937 werd ze naar Grembergen gezonden, voor een taak in het washuis. Daarna werd ze al snel verantwoordelijk voor een deel van de mannenafdeling van het Sint-Antoniusgesticht. Ze stond er in voor de verzorging van de bejaarden, het onderhoud van de zaal, het herstellen van de kledij en voor de maaltijden. Volgens haar medezusters was zuster Tarcisia goed maar streng, begrijpend maar kordaat. Ze kon goed omgaan met het mannenvolk dat haar was toevertrouwd en droeg 'haar mannen' een groot hart toe. Naar verluidt aarzelde zuster Tarcisia niet om ze, als het nodig was, uit het plaatselijke stamcafé te halen.

Zuster Tarcisia was vijftig jaar lang getuige van de gebeurtenissen en de ontwikkelingen in het klooster en het rusthuis van Grembergen. Ze woonde er tijdens de Tweede Wereldoorlog, toen er vluchtelingen werden geherbergd en schoollokalen moesten worden afgestaan aan doortrekkende troepen. Ze zag hoe het weeshuis in 1950 de deuren sloot bij gebrek aan wezen. Maar bovenal was zuster Tarcisia getuige van de ingrijpende veranderingen die de bejaardenzorg vanaf de jaren 1950 onderging. Ze zag ook

hoe er steeds meer leken werden aangeworven. Dat was nodig, enerzijds door het groeiende tekort aan zusters en anderzijds door de steeds grotere eisen van de overheid. Het waren ontwikkelingen die zich ook in de andere bejaardentehuizen van de congregatie, en in het hele land, manifesteerden. In 1985 begonnen in Grembergen de werkzaamheden voor een nieuw bejaardentehuis. In augustus 1987 zou zuster Tarcisia haar 50-jarig kloosterjubileum vieren en tegelijk haar 50-jarig dienstbetoon in Grembergen. Het heeft niet mogen zijn. Ze overleed op 16 mei.

Aloysia Vandijck: Triest, spiritualiteit en charisma

Bij de dood van zuster Tarcisia in 1987 werkte zuster Aloysia Vandijck al twintig jaar met volle overgave aan de spirituele herbronning van de congregatie. Ze werd in 1908 geboren in Peer en trad in 1927 in bij de zusters Kindsheid Jesu. Ruim 35 jaar lang was ze als lerares verbonden aan de Hasseltse normaalschool. Toch is haar naam vooral verbonden met het werk waarmee ze na haar pensionering in 1967 begon. Met veel overgave startte zuster Aloysia een ontdekkingstocht naar de spirituele bronnen van de congregatie. Haar opdracht kaderde in de vernieuwingsgeest en de aanzet tot spirituele herbronning die uitgingen van het tweede Vaticaans concilie. Onvermijdelijk stootte ze op de figuur van stichter Triest en op de oorspronkelijke spiritualiteit van het Kindsheid Jesu-ideaal, die in de drukke decennia van expansie en apostolaatswerk wat op de achtergrond waren geraakt.

Zuster Aloysia liet de zusters van de congregatie - overigens niet altijd zonder moeite - opnieuw kennismaken met de idealen van dienstbaarheid, kinderlijke eenvoud en navolging van het ideaal van Christus die aan de basis van de congregatie hadden gelegen. Ze moedigde haar medezusters aan zich te verdiepen in de spiritualiteit van de congregatie en ze te vertalen naar nieuwe vormen van naastenliefde en apostolaat. Decennia van expansie en veeleisende apostolaatsaken, evenals een routineus gebedsleven, hadden weinig ruimte gelaten voor spirituele verdieping. In de jaren 1960 begon het strakke en rigide kloosterleven van weleer plaats te maken voor meer openheid, meer ruimte voor discussie en overleg en meer vormingsmogelijkheden.

Ook al waren de vernieuwingen en de terugkeer naar de bronnen van de congregatie niet voor alle zusters even vanzelfsprekend, de inzet van zuster Aloysia bleef niet zonder gevolg, binnen en buiten de congregatie. Op de congregatieve kapittels, in de tweede helft van de twintigste eeuw het hoogste en democratische wetgevende orgaan van de congregatie, werd haar werk geformaliseerd. Vanaf het begin van de jaren 1980 kwam er onder impuls van de herontdekking van Triest ook een toenadering tussen de verschillende Triest-congregaties. Zuster Aloysia stierf als een kranige 98-jarige in 2006, op kerstdag, de dag van de geboorte van het kind Jezus en de hoogdag van de spiritualiteit die ze in haar congregatie opnieuw tot leven had gewekt.

Zuster Marie-Christine Reynders: blijvend apostolisch

In 2006 verloor de congregatie, naast zuster Aloysia, nog een ander 'monument': zuster Marie-Christine Reynders. Zij gaf tijdens haar kloosterleven handen en voeten aan wat zuster Aloysia na haar pensionering spiritueel uitdiepte, namelijk het charisma van overgave, van zorg voor de kleinen en van openheid voor nieuwe noden. Zuster Marie-Christine is representatief voor de doeners in de congregatie én voor de zusters die na hun pensionering op zoek gingen naar

mogelijkheden om zich op vrijwillige basis in te zetten voor armen, daklozen, eenzamen, vluchtelingen en illegalen.

De zusters Kindsheid Jesu van Lummen maken voedselpakketten klaar, 2003. [Oostakker, Zusters Kindsheid Jesu]

Marie-Christine Reynders, afkomstig uit het Brabantse Attenhoven, trad tijdens de Tweede Wereldoorlog in. In 1950 - ze was toen 26 jaar - werd ze directrice van een nieuwe school in de Hasseltse Zegestraat. 'De Blauw Nonnen' waren toen al lang een begrip in Hasselt, maar wat zuster Marie-Christine en haar collega's van het eerste uur moesten verrichten in de Kanaalwijk, was pionierswerk. Aanvankelijk moesten ze lesgeven in noodbarakken. In 1954 konden ze verhuizen naar een nieuw gebouw en begonnen de leerlingenaantallen te exploderen. Een en ander had ook te maken met de aanwezigheid van de in 1955 opgerichte Philipsfabriek, die in de jaren 1970 ruim 5.000 mensen tewerkstelde. In die fabriek werkten niet enkel mannen. De toenemende uithuizigheid van vrouwen leidde tot een nieuwe nood: kinderopvang! Op uitdrukkelijke vraag van de moeders van haar leerlingen opende zuster Marie-Christine in 1969 een kinderdagverblijf. In de jaren 1980 groeide De Ukkies - zo heette de instelling - uit tot het grootste kinderdagverblijf van het land, met een capaciteit van ca. 180 baby's, kruipers en peuters. Het kinderdagverblijf in Hasselt was niet het enige dat door de congregatie werd opgericht: ook in Eeklo en Zwijndrecht gingen gelijkaardige initiatieven van start.

Intussen bleef zuster Marie-Christine de bezielster en de motor van de school in de Zegestraat. Door medezusters en vroegere collega's werd ze omschreven als sterk en ondernemend, doorzettend, verstandig en wijs, stipt en nauwkeurig. Ze moet een goed oog hebben gehad voor de noden in de gezinnen, bij de leerlingen en in de parochie. Bij haar pensionering in 1984 trok zuster Marie-Christine de deur van de school definitief achter zich dicht en stortte zich op een nieuwe taak. Ze werd medewerkster van het Woonwagenwerk. Voortaan verdedigde ze de rechten van de 'voyageurs'. Ze zamelde voedsel voor hen in, kocht wasmachines en stofzuigers, toonde hun de weg naar het OCMW enzovoort.

Het kloosterleven van zuster Marie-Christine kan in zekere zin model staan voor de ontwikkeling van de congregatie van de zusters Kindsheid Jesu in haar 175-jarige geschiedenis. Sinds haar stichting legde de congregatie een opvallende soepelheid aan de dag. Haar traject was niet strikt afgebakend; het was een permanent inspelen op nieuwe noden en vragen. De congregatie had een opvallend gemengd apostolisch profiel. Ze was vrijwel van alle markten thuis. Ze telde scholen, weeshuizen, ziekenhuizen, rusthuizen, sociale voorzieningen en missieposten. Ze vervulde zelden een pioniersrol, maar streefde wel naar kwaliteit en duurzaamheid eens een opdracht werd aanvaard. De zusters Kindsheid Jesu waren, en zijn, blijvers en doorzetters. Uit het historisch onderzoek bleek dat de identiteit en de eigenheid van de zusters Kindsheid Jesu, naast hun eigenaardige geografische verspreiding met een Oost-Vlaamse en een Limburgse tak, vooral gelegen is in die aspecten: soepelheid, bereidheid en flexibiliteit om steeds op nieuwe noden in te spelen.

Zusters Kindsheid Jesu, 1835-2010 telt 328 pagina's, meer dan 200 foto's en talrijke tabellen en grafieken. Het boek kost 20 euro (excl. verzendingskosten) en kan worden besteld bij de zusters Kindsheid Jesu, E.Z. An Janssenswillen, Onze Lieve Vrouwstraat 23 te 9041 Gent-Oostakker; tel. 09 235 28 26.

Met steun van de
Vlaamse overheid

Werkten mee aan dit nummer / Lieve Claes / Jan De Maeyer / Luc Schokkaert / Karel Strobbe / Kristien Suenens / Wim Vanhaecke / Luc Vints / *Vormgeving* / Alexis Vermeylen / *Druk* / Peeters, Herent / *Verschijnt tweemaandelijks* / wordt op aanvraag kosteloos toegezonden / *Kantoor van afgifte* / 3000 Leuven 1 / *Verantwoordelijke uitgever* / Emmanuel Gerard / Kortrijksestraat 351 / 3010 Leuven (Kessel-Lo)

KADOC / Documentatie- en onderzoekscentrum voor religie, cultuur en samenleving / *Adres* / Vlamingenstraat 39 / B - 3000 Leuven / *Telefoon* / +32 (0) 16 32 35 00 / *Fax* / +32 (0) 16 32 35 01 / *E-mail* / postmaster@kadoc.kuleuven.be / *Internet* / <http://kadoc.kuleuven.be>

Giften voor KADOC / kunnen worden overgemaakt op rekeningnummer 734-0194177-89 van de K.U.Leuven met vermelding '400/0000/53084 gift KADOC'. Vanaf 30 euro wordt een fiscaal attest bezorgd.

Uw steun voor de realisatie van het nieuwe erfgoeddepot in Heverlee blijft ook erg welkom. Inlichtingen over de modaliteiten van het bouwfonds vindt u in een speciale brochure die u op eenvoudige aanvraag wordt toegezonden.

U kunt natuurlijk ook rechtstreeks het bouwfonds steunen via een overschrijving op rekeningnummer 734-0194177-89 van de K.U.Leuven met vermelding '400/0000/49448 gift KADOC'. Ook daarvoor wordt vanaf 30 euro een fiscaal attest bezorgd.